

Informacije o projektu in kraških jamah:
Koroško Šaleški jamarski klub "Speleos-Siga" Velenje

Spletna stran:
www.speleos-siga.org

e-mail:
speleos.siga@gmail.com

Mobilni:
031/530 701, 041/586 655

Projekt je nastal s finančno pomočjo Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Za vsebinsko informacijo je odgovoren nosilec projekta. Organ upravljanja za Program razvoja podeželja RS za obdobje 2007–2013 je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Založili: Koroško Šaleški jamarski klub "Speleos-Siga" Velenje
Tekst: Mojca Hribnerič, Rajko Bračič, Adrijana Novak
Obnove: Adrijana Novak
Naklada: 500 izvodov
Leto izdaje: 2009

KRAŠKE JAME NA OBLMOČJU OBČIN CELJE, LAŠKO, ŠTORE IN VOJNIK

Netopirji - pogosti prebivalci kraških jam...

Kras in kraške jame

Kras je v Sloveniji pojavlja tam, kjer so karbonatne kamnine (dolomiti, apnenec). Za kras je značilno kemično raztapljanje kamnine (karstija) in pretežno podzemeljsko odtekanje padavinske vode. Med najbolj značilne in pogoste kraške pojave sodijo jame. Jame so naravne votline, ki so prehodne za človeka in dolge oz. globoke vsaj 10 m.

Nastajanje jame je počasen proces. Padavinska voda se v ozračju in pri prenikanju skozi prst obogati s CO₂ in z njim tvori silko ogljikovo kislino, ki topi karbonatne kamnine in razirja razpoke, ki se večujejo in združujejo in počasi nastajajo jame. Ko raztopina, ki je raztapljala kamnino, doseže jamski prostor, se zavzamejo v raztopini poroti. Hločati se začne siva – kemična usedlina, ki tvori kapnike, zavese, stenške obloge in druge sivočrne tvorbe. Jamari novo odkrito jamo raziščejo, izmerimo, dolžino lego vhoda ter narisano načrt in naredimo zapisnik o jami. Podatki o jamah se zbirajo v katastru jam. Vsaka registrirana jama dobi svojo katastrsko številko. V letu 2010 je še preštevna številka 10.000, kar pomeni 10.000 raziskanih in dokumentiranih jam.

Raziskovanje in dokumentiranje jam...

Varstvo kraških jam in pitne vode

Uredba o vrsteh naravnih vrednot (Uradni list RS 52/2002 in 67/2003) uvršča kraške jame med podzemeljske geomorfološke naravne vrednote. »Podzemeljska geomorfološka naravna vrednota je del narave, ki je v vidika podzemnih jam izjemno, tipično, kompleksno povezan, ohranjen, redek, znanstveno-raziskovalno ali privlačno pomemben in se v naravi pojavlja zlasti kot podzemna jama, ki je elasti votlina, razpoka, brezno in podzemni rov...«

Kraški svet je še posebej občutljiv na onesnaževanje. Vsako onesnaževanje lahko ogrozi pitno vodo. Jamski ekosistemi so izredno občutljivi. Z nepoznavanjem kraškega sveta in njegove občutljivosti, se lahko zgodi, da bodo nekateri vrste izumrle še preden bodo odkrite.

Jame so na človekove vplive dosti bolj občutljive kot zemeljske površje. Na površju deluje veliko zunanjih vplivov (padavine, veter in drugi geomorfološki procesi), ki zmanjšujejo človekove vplive. Jame so bolj zaprti sistemi, kjer je manj zunanjih vplivov. Sledovi naših stopinj v jami se ohranjajo bistveno daljše kot na površju. Z odlomljenim kapnikom uničimo večstoletno delo narave. Še posebej občutljive pa so jamske živali, saj so močno specializirane za življenje v jamskem okolju. Zato moramo poskrbeti, da z našim raziskovanjem in obiskovanjem jam čim manj poskodujemo jamsko okolje. V jamah ne smemo puščati smeti. Iz jame pa ne smemo odnašati ničesar razen odpadkov. Tudi odlomljeni kapniki so del jamskega okolja, ki naj ostane v jami.

Značilnost krasa je podzemeljsko pretakanje vode po kanalih nedostopnih človeku. Vsako onesnaževanje na krasnem terenu lahko ogrozi našo pitno vodo. Odpadki odvrženi v jamah, vrtača, ponikalnicah se izpirajo v izvirne kraške vode, ki so pogosto zajeti kot vir pitne vode. Zal v jamah in brezniš se vedno naštevajo na kadavre, avtomobile, gospodinske odpadke in druge odpadke. Voda se preko teh odpadkov pretaka do kraških izvirov in od tam v vodovodne sisteme kot pitna voda.

Jamskih živali ne smemo ogrožati. Posebej velja omeniti netopirje, saj so ena najbolj ogroženih vrst sesalcev v Sloveniji. Netopirjem ne smemo motiti prijetnosti. Še posebej to velja pozimi, ko spijo. Če jih vzamemo, močno poposlabijo presnovo in poskušajo hitro dvigniti temperaturo, da bi lahko pobeželi in na ta način porabijo energijo iz telesnih maščob. Če zalogo telesnih maščob porabijo pred pomladjo, poginejo.

Kraške jame na območju občin Celje, Laško, Štore in Vojnik

Apnenec in dolomiti tvorita 43% ozemlja Slovenije. Del teh kraških kaminov se pojavlja tudi v občinah Celje, Laško, Štore in Vojnik. Za to območje je značilen osamel kras. To so območja kraških kaminov brez odkanih z netopnimi kamninami. V letu 2008 je bilo tu registriranih 26 kraških jam (Kataster JZS, 2008). Prve jame na tem območju so bile registrirane še v 60ih 20. stoletja. Takrat je bila jamarska tehnika raziskovanja manj dovršena. Določanje lege vhodov jam je bilo težavno, saj ni bilo GPov pa tudi karte večjega merila so bile težje dostopne. To je potvrdilo k temu, da so lege vhodov jam pogosto nenatančne. Napakno določene lege vhodov jam lahko povzročijo potencialnemu graditelju veliko težav pri pridobivanju dokumentov potrebnih za gradbeno dovoljenje.

V nekaj desetletjih je tehnika napredovala tako, da je določanje koordinat vhodov jam bistveno lažje in bolj natančno. Na ta način se izločijo morebitne dvojne registracije jam. Pri ponovnem dokumentiranju jam se dostikrat dogodi, da jamarji najdemo še neraziskane jame, jih izmerimo. Pogosto odkrijemo tudi nove, še neregistrirane jame, katere izmerimo, fotografiramo, naredimo načrt in opiš ter podatke posredujemo v Kataster JZS. Zal pa se pri takšnem ponovnem evidenciranju jam vse preprosto izkaže, da je neka jama uničena, ker so jo zasuli, zminirali pri gradbenih delih ali pa je tako zasuta z odpadki, da je nedostopna. Tudi na območju teh štiri občin smo ugotovili, da so nekateri jame povsem uničene oz. zasute z odpadki, ki onesnažujejo našo pitno vodo.

Raziskovanje in dokumentiranje jam

Jame raziskujemo jamarji. Kdo je jamar? Jamar je v prvi vrsti ljubitelj in varuh narave. Skupaj s jamarji raziskuje in dokumentira kraške jame. V jamarstvu sta združena šport in raziskovanje. V jamarskih šolah, ki jih izvajamo v jamskih klubih, se lahko naučite varnega raziskovanja in dokumentiranja jam ter varstva kraških jam in narave nasploh. Jamarska šola je namenjena tako mladim kot tudi starejšim. Za vsakogar se našde kaj zanimivega. Podzemeljski svet je en redkih možnosti, da stopimo tja, kjer še ni stala človeška noga. Poznavanje in varovanje tega dela naše Zemlje pa bo pripomoglo k ohranjanju pitne vode.